

การระดมสมองเรื่อง “บทบาทของมหาวิทยาลัยในช่วงวิกฤตอุทกภัยและการช่วยเหลือฟื้นฟูภายหลังน้ำลด” ครั้งที่ 38

โดย รศ. ดร. เชาวลิต ลิ้มมณีวิจิตร

รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษา

ในการประชุมสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ครั้งที่ 152

วันศุกร์ที่ 9 ธันวาคม 2554

ณ ห้องประชุมสนั่น สุมิตร อาคารสำนักงานอธิการบดี ชั้น 9

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

.....

รศ. ดร. เชาวลิต ลิ้มมณีวิจิตร รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษา รายงานบทบาทของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ในช่วงวิกฤตอุทกภัยและการช่วยเหลือฟื้นฟูประเทศภายหลังน้ำลด สรุปได้ดังนี้

ในปี พ.ศ. 2554 ช่วงเดือนกันยายนได้เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ น้ำท่วมในหลายจังหวัดที่อยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นบริเวณกว้าง และท่วมอยู่นาน ตั้งแต่จังหวัดนครสวรรค์มาจนถึงกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประชาชนเดือดร้อนอย่างมาก นิคมอุตสาหกรรมจมอยู่ใต้น้ำ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) โดย ผู้บริหาร พนักงาน คณาจารย์ นักศึกษา ได้ช่วยเหลือฟื้นฟูประเทศภายหลังน้ำลด พร้อมทั้งพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาสด้านการเรียนรู้โดยบูรณาการเข้าสู่หลักสูตร ใช้กระบวนการการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน และการเรียนรู้นอก มจธ. มีโครงการมหาวิทยาลัยกับชุมชนเพื่อสร้างประโยชน์และเป็นพี่เลี้ยงของสังคม การช่วยเหลือจัดแบ่งตามช่วงเวลาได้ดังนี้

ช่วงที่ 1 ป้องกันก่อนน้ำท่วม

มจธ. ได้ทำการสำรวจ ติดตาม วิเคราะห์ และเตรียมความพร้อม หาแนวทางป้องกันและแก้ปัญหา น้ำท่วมอย่างยั่งยืน กิจกรรมที่ได้แก่ จัดตั้งศูนย์ประสานงาน จัดศูนย์พักพิงให้ความช่วยเหลือแก่บุคลากร มจธ. และประชาชนทั่วไป โดยประสานกับสถานีตำรวจ และสำนักงานเขตทุ่งครุ เขตราชพฤกษ์บูรณะ ในการนี้มีนักศึกษาจาก AIT เข้ามาพักประมาณ 150 คน ตั้งศูนย์วิทยุสื่อสาร Star-KMUTT ซึ่งเชื่อมโยงกับเครือข่ายวิทยุจากศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ และศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย (ศปภ.) เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนใน Facebook และ Website จัดทำคู่มือเตรียมรับสถานการณ์น้ำท่วมเพื่อแจกจ่ายแก่บุคลากร มจธ. และประชาชนทั่วไป สถาบันวิทยาการหุ่นยนต์ภาคสนามร่วมกับสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน) (สสนท.) บริษัท Siam UAV และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ได้ร่วมกันออกแบบและสร้างอากาศยานไร้คนบินขนาดเล็กเพื่อถ่ายภาพจาก UAV (Unmanned Aerial Vehicle) แสดงสถานการณ์น้ำท่วมสำหรับการทำงานของรัฐบาล นอกจากนี้ นักวิชาการของ มจธ. ได้ร่วมมือกับวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย (วสท.) วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์น้ำ พร้อมแนวทางแก้ปัญหา เพื่อให้ข้อมูลแก่รัฐบาล ประชาชน ผ่านสื่อสารมวลชน และใช้ในการวางแผนของ มจธ. ด้วย

ช่วงที่ 2 การบรรเทาภัยในช่วงน้ำท่วม

มจร. ได้ผลิตอุปกรณ์เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย ได้แก่ ไม้ตรวจวัดกระแสไฟฟ้ารั่ว เพื่อใช้ในการตรวจสอบไฟฟ้ารั่วลงน้ำ ซึ่งได้รับความนิยมมากมีผู้มาขอรับไปแล้ว 8,481 อัน สุขาคีเคลื่อนที่ซึ่งได้รับการสนับสนุนวัสดุในการผลิตจากหลายแห่ง แจกจ่ายไปแล้ว 1,354 ตัว ภาควิชาวิศวกรรมอาหารร่วมกับภาควิชาจุลชีววิทยาจัดทำการผลิตและถนอมอาหารส่งให้ผู้ประสบภัยอย่างถูกสุขอนามัย เก็บได้นาน 6 เดือนโดยไม่ต้องแช่ตู้เย็น เช่นแกงเผ็ดไก่พร้อมรับประทาน จำนวน 4,500 ถังแจกจ่ายประชาชนเขตบางขุนเทียน จอมทอง ผลิตน้ำดื่มแจกจ่ายประชาชนไปแล้ว 13,482 ลิตร ผลิตและแจกจ่ายน้ำ EM เพื่อบำบัดน้ำเสีย 10,000 ลิตร น้ำยารออะเวย์สำหรับกำจัดเชื้อรา แจกจ่ายประชาชนและองค์กรต่าง ๆ 65,000 ลิตร และผลิตเครื่องกรอกทราย กิจกรรมดังกล่าวมีผู้อาสาสมัครทั้งจากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ นักศึกษา บุคลากรและประชาชนผู้อาสาสมัครยังได้ระดมรับบริจาคเงิน อาหาร จัดถุงยังชีพไปแจกจ่ายตามชุมชน จังหวัด องค์กรต่าง ๆ นักศึกษาลงพื้นที่ช่วยเหลือและป้องกันน้ำท่วมให้กับโรงงาน SMEs วิทยาลัย และฟื้นฟูสาธารณะสถาน ชุมชนที่ประสบอุทกภัย เช่นร่วมกันบูรณาการวัดภายใต้โครงการ We care Ayudhaya ซึ่งมีวัดใหญ่ชัยมงคล วัดพนัญเชิง จังหวัดอยุธยา ป้องกันน้ำท่วมให้กับโรงงานที่จังหวัดสมุทรสาคร ช่วยแพ็คอาหาร ที่วัดกำแพงพระราม 2 ลอกคลอง เก็บผักตบชวา ที่วัดสิงห์ คลองสีบาท กรุงเทพฯ

มจร. ร่วมกับสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) รสนา โตสิตระกูล กรมอุตุนิยมวิทยา และมูลนิธิ SCG ร่วมกันแก้ปัญหาหน้าท่วมในพื้นที่ฝั่งธนบุรี และฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา รวมทั้งกำหนดกรอบการร่วมมือทำวิจัยระยะยาวเพื่อแก้ปัญหาหน้าท่วมในอนาคต

ช่วงที่ 3 การฟื้นฟูหลังน้ำลด

มจร. ได้ฟื้นฟูผู้ประสบภัยหลังน้ำลด และบูรณาการการเรียนรู้สู่วิชาการ โดยจัดหาทรัพยากรตลอดจนจัดการให้กลุ่มปฏิบัติการชุดต่าง ๆ สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือกลุ่มบุคลากร มจร. ชุมชนสาธารณะ วัด โรงพยาบาล โรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ นอกจากนี้ ได้ช่วยเหลือฟื้นฟูกลุ่มนิคมอุตสาหกรรมไฮเทค กลุ่มอุตสาหกรรมที่เป็นเครือข่าย มจร. และ SME

มจร. พลิกวิกฤตอุทกภัยครั้งนี้ให้เป็นโอกาสในการพัฒนา มจร. โดยนำการช่วยเหลือมาบูรณาการกับวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกระทรวงศึกษาธิการที่มอบหมายให้สถาบันอุดมศึกษาเข้าไปช่วยฟื้นฟูนิคมอุตสาหกรรม ให้ มจร. รับผิดชอบนิคมอุตสาหกรรมบ้านหว้า (ไฮเทค) และให้แต่ละมหาวิทยาลัยเข้าไปศึกษาและจัดทำข้อมูลแนวทางการฟื้นฟูโรงงาน การซ่อมแซมเครื่องจักร เครื่องมือ และการกำจัดสารเคมีตกค้างเป็นต้น โดยจัดทำเป็นรายงานนำเสนอกระทรวงศึกษาธิการ

คณะ ภาควิชาได้บูรณาการการเรียนรู้ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยสู่วิชาการโดยปรับตารางสอน และรูปแบบการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาทำงานฟื้นฟูในลักษณะต่าง ๆ เช่นปฏิบัติงานด้านไฟฟ้า เครื่องกล โยธา และการช่วยเหลือสังคมทั่วไป โดยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนตามหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป (General Education) การเรียนการสอนในรูปแบบ Work Integrated Learning – WIL และการบริการสังคมในมิติ University Social Responsibility - USR กิจกรรมที่ได้ทำ ได้แก่ จัดกลุ่มทำงานประกอบด้วยบุคลากรสายวิชาการ และนักศึกษาชั้นปีต่าง ๆ ลงพื้นที่สำรวจความเสียหายและประเมินสถานการณ์เพื่อวางแผนการจัดทีมบุคลากร

ที่มีความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ มีการฝึกทักษะและพื้นฐานวิชาชีพให้มีความพร้อม รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือ และกำหนดแผนทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่ เช่น ผู้ประกอบการ ชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น สถาบันทาง สังคม หน่วยงานภาครัฐ สภาอุตสาหกรรม แล้วจึงลงมือปฏิบัติจริง นอกจากนี้ ได้จัดทำคู่มือพร้อมรับ สถานการณ์หลังน้ำลด เพื่อให้ผู้ประกอบการกลับเข้าที่พำนักได้อย่างปลอดภัย โดยให้ความรู้ด้านการกำจัด ขยะ ฆ่าเชื้อรา เชื้อโรค การระบุงสารเคมี การตรวจเช็คความมั่นคงของบ้าน ความปลอดภัยในการใช้อุปกรณ์ ไฟฟ้า

ในภาคการศึกษาที่ 2/2554 นักศึกษาได้ออกปฏิบัติงานฟื้นฟูฯ ในโครงการต่าง ๆ จำนวนประมาณ 3,000 คน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ (1) วิชา General Education (2) การทำงานในห้องแล็บ (3) การฝึกงาน และ (4) สหกิจศึกษา การปฏิบัติการดังกล่าวเป็นการพลีกวิกฤติเป็นโอกาส นักศึกษาสามารถใช้วิชาความรู้ไปช่วย ผู้ประสบภัยในสถานการณ์จริง การทำงานครั้งนี้ มจร. ได้ร่วมมือกับบริษัท องค์กรต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้าง พันธมิตรระหว่างหน่วยงานดังนี้

บริษัท ศรีไทยซูเปอร์แวร์ จำกัด (มหาชน)	บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด
บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)	บริษัท การปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)
บริษัท ตะวันออกโปลิเมอร์อุตสาหกรรม จำกัด	บริษัท ในเครือเบทาโกร
บริษัท สหฟาร์ม จำกัด	บริษัท ไทยซีลิกเกต เคมีคัล จำกัด
บริษัท ไทยนิปปอนเคมีภัณฑ์อุตสาหกรรม จำกัด	องค์การเภสัชกรรม
กองทัพเรือ / สดช. / โรงพยาบาลตำรวจ	ทปอ. / วัดพุทธบูชา

ช่วงที่ 4 ถอดบทเรียน กำหนดโจทย์วิจัย และเตรียมสร้างองค์ความรู้ใหม่

ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้ถอดบทเรียนจากประสบการณ์ และนำมาสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น Earth Systems Science ระบบป้องกันภัยพิบัติ เป็นต้น นอกจากนี้ยังปรับระบบการบริหารจัดการภายใน ให้สอดคล้องกับภารกิจ กิจกรรมที่ดำเนินการได้แก่ สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับภาควิชาและประชาสังคม เช่น ด้านสุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อม การบรรยายของผู้เชี่ยวชาญในและต่างประเทศเพื่อกำหนด Roadmap การสร้างความสามารถเฉพาะเรื่อง (ผ่านการเรียนการสอน การวิจัยและการบริการวิชาการ) และการวาง ระบบสื่อสารภายในองค์กร

สรุปการอภิปรายของกรรมการสภามหาวิทยาลัย

รศ. ดร. เชาวลิต ลิ้มมณีวิจิตร รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษา แจ้งว่าการที่มหาวิทยาลัย ช่วยเหลือน้ำท่วมครั้งนี้ เป็นโอกาสที่ได้นำความรู้ที่มีอยู่ไปช่วยเหลือสังคม เป็นโจทย์ที่ดีมาก

รศ. ดร. บุญเจริญ ศิริเนาวกุล คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ แจ้งว่าคณะวิศวกรรมศาสตร์ได้รับการ ติดต่อบริษัทประกันภัยในระดับสากลซึ่งเพิ่งย้ายจากเหตุการณ์สึนามิที่ประเทศญี่ปุ่นมาจังหวัดอยุธยา บริษัทฯ ต้องการให้คณะวิศวกรรมศาสตร์ช่วยเหลืออุตสาหกรรมที่ประสบภัยน้ำท่วมครั้งนี้โดยไปร่วมศึกษา เรื่องกระบวนการสีกร่อนของโรงงาน กระบวนการทำนุบำรุงอุปกรณ์ ในขั้นแรกประสงค์ให้นักศึกษาไปร่วม ทำงานจำนวนมากพอสมควร ภาควิชาจึงปรับตารางสอนให้สอดคล้องกับกิจกรรมดังกล่าวซึ่งนับเป็นศาสตร์ ใหม่ การที่นักศึกษาเข้าไปร่วมทำงานกับบริษัทใหญ่ระดับโลกในกิจกรรมที่ยังไม่มีใครหาคำตอบได้ เช่น Disaster Engineering เป็นโอกาสที่ดี

กรรมการสภามหาวิทยาลัยชื่นชมบทบาทที่พนักงาน คณาจารย์ และนักศึกษาได้ร่วมทำภารกิจครั้งนี้ เป็นสิ่งที่ดี เป็นตัวอย่างในการทำ Business Learning และอื่น ๆ เป็นจุดหนึ่งที่ใช้วิกฤติเป็นโอกาสในการมองอย่างเป็นระบบและวางแผนระยะยาวเรื่องหลักสูตร ทิศทางการวิจัย และการรับใช้สังคม

อธิการบดี ขอขอบคุณกรรมการสภามหาวิทยาลัยที่ให้คำแนะนำเพิ่มเติม และขอบคุณผู้บริหาร คณบดี หัวหน้าภาควิชา ผู้อำนวยการส่วนงานต่าง ๆ ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือภัยพิบัติของประเทศไทยครั้งนี้ ภาควิชาจัดตารางสอนใหม่ จัดหลักสูตรเพิ่มเติมพิเศษ ส่งนักศึกษาออกไปปฏิบัติงาน หัวหน้าภาควิชาลงไปลุย น้ำตรวจสภาพเครื่องจักรในโรงงาน พนักงาน คณาจารย์ นักศึกษาพร้อมใจกันให้ความร่วมมืออย่างดี มีความประทับใจมาก ความร่วมมือร่วมใจลักษณะนี้เกิดขึ้นจากสิ่งดี ๆ วัฒนธรรมดั้งเดิมของคนรุ่นเก่าของ มจร. สังคมไว้และหวังว่าจะเป็นตัวอย่างสืบทอดต่อไป

นายกสภามหาวิทยาลัย แสดงความชื่นชม และชมเชยเป็นพิเศษที่ มจร. เข้าไปช่วยบรรเทาทุกข์ และช่วยฟื้นฟูในอนาคด้วย เป็นโอกาสที่นักศึกษาได้นำวิชาความรู้ไปร่วมทำงานในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งควรเข้าไปร่วมงานทุกด้าน ทั้งด้านเครื่องกล ไฟฟ้า พลังงาน นอกจากจะแสดงว่าชาว มจร. มีน้ำใจเอื้อเฟื้อผู้ได้รับทุกข์จากอุทกภัยแล้วยังนำประสบการณ์มาเป็นวิชาความรู้ ความสามารถ แนวคิดการทำงานที่เป็นระบบเพื่อไปใช้ในการทำงานได้อย่างดียิ่ง ขอขอบคุณ และขอบันทึกความชื่นชมคณาจารย์ พนักงาน นักศึกษาทุกท่านที่ร่วมช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย

.....